

Dažniausiai užduodami klausimai apie COVID-19

Ar antibiotikai yra veiksmingi užkertant kelią ar gydant COVID-19?

Ne. Antibiotikai neveikia virusų, jie veikia tik bakterines infekcijas. COVID-19 infekciją sukelia virusas, todėl antibiotikai neveikia. Antibiotikai neturėtų būti naudojami kaip COVID-19 infekcijos prevencijos ar gydymo priemonė. Bakterinei infekcijai gydyti jie turėtų būti naudojami tik pagal gydytojo nurodymus.

Kas yra koronavirusas?

Koronavirusai yra didelė virusų šeima, galinti sukelti ligų gyvūnams ar žmonėms. Yra žinoma, kad žmonėms keli koronavirusai sukelia kvėpavimo takų infekcijas – nuo *paprasto* peršalimo iki sunkesnių ligų, tokių kaip Artimųjų Rytų respiracinis sindromas, ARRS (angl. *Middle East Respiratory Syndrome, MERS*) ir sunkus ūminis respiracinis sindromas, SŪRS (angl. *Severe Acute Respiratory Syndrome, SARS*). Naujausias aptiktas koronavirusas sukelia koronaviruso ligą COVID-19.

Kas yra COVID-19?

COVID-19 yra užkrečiama liga, kurią sukelia neseniai aptiktas koronavirusas. Šis naujas virusas ir jo sukeliama liga nebuvo žinomi prieš prasidedant protrūkiui Kinijos mieste Uhane 2019 m. gruodį.

Kokie yra COVID-19 simptomai?

Dažniausi COVID-19 simptomai yra karščiavimas, nuovargis ir sausas kosulys. Kai kuriems pacientams gali užsikimšti nosis, atsirasti sloga, skaudėti gerklę ar prasidėti viduriavimas. Šie simptomai paprastai būna lengvi ir prasideda palaipsniui. Kai kuriems užsikrėtusiems žmonėms nepasireiškia jokių simptomų ir nepablogėja savijauta. Dauguma žmonių (apie 80 %) nuo šios ligos pasveiksta be specialaus gydymo. Maždaug 1 iš 6 žmonių, užsikrėtusių COVID-19, sunkiai suserga, jiems sunku kvėpuoti. Vyresnio amžiaus žmonėms ir asmenims, turintiems sveikatos problemų, pavyzdžiui, padidėjęs kraujospūdis, širdies ligos ar diabetas, yra didesnė tikimybė susirgti COVID-19. Prasidėjus karščiavimui, kosuliui, esant apsunkintam kvėpavimui, derėtų kreiptis į gydytoją.

Kaip plinta COVID-19?

COVID-19 užsikrečiama nuo kitų žmonių, užsikrėtusių šiuo virusu. Liga tarp žmonių plinta oro lašelinio būdu. Sergančiam asmeniui kosint ir čiaudint maži lašeliai iš nosies ar burnos pasklinda aplinkoje, nusėda ant daiktų ir paviršių, esančių aplink žmogų. COVID-19 užsikrečiama palietus apkirstus daiktus ar paviršius, o paskui liečiant akis, nosį ar burną. Todėl labai svarbu laikytis daugiau kaip 1 metro atstumu nuo sergančio žmogaus.

Ką aš galiu padaryti, kad apsisaugočiau ir užkirsčiau kelią viruso plitimui?

Apsaugos priemonės visiems

Neišmeskite naujausios informacijos apie COVID-19 protrūkį, kurią galite rasti Pasaulio sveikatos organizacijos svetainėje ir skelbiamą per savo nacionalinę bei vietinę visuomenės sveikatos instituciją. Kinijos ir kai kurių kitų šalių valdžios institucijoms pavyko sulėtinti ar sustabdyti COVID-19 protrūkį. Tačiau situacija nuolat keičiasi, todėl reguliariai sekite naujausių pranešimus.

Tikimybę užsikrėsti ir užkirsti kelią COVID-19 plitimui galite sumažinti laikydamiesi kelių paprastų atsargumo priemonių:

- Reguliariai ir kruopščiai plaukite rankas su muilu ir vandeniu. Trinkite rankas dezinfekciniu tirpalu.
Kodėl? Plaudami rankas su muilu ir vandeniu arba naudodamiesi alkoholio pagrindu pagamintus rankų dezinfektantus žudome virusus, kurie gali būti ant rankų.
- Laikykitės mažiausiai 1 metro atstumo tarp savęs ir kosinčių ar čiaudinčių asmenų.
Kodėl? Kosint ar čiaudint iš nosies ar burnos sklinda maži lašeliai, kuriuose gali būti viruso. Būdami per arti, galite įkvėpti tų lašelių kartu su virusu COVID-19.
- Venkite rankomis liesti akis, nosį ir burną.
- *Kodėl?* Rankomis liečiate daugelį paviršių, todėl jos gali būti užterštos virusu. Nuo užterštų rankų virusas gali patekti į akis, nosį ar burną, o iš ten – į jūsų kūną.
- Įsitikinkite, kad jūs ir aplinkiniai žmonės laikotės kvėpavimo higienos. Tai reiškia, kad kosėdami ar čiaudėdami burną ir nosį uždengiate alkūne ar servetėle. Panaudotą servetėlę nedelsdami išmeskite.
- *Kodėl?* Lašeliai platina virusą. Laikydamiesi tinkamos kvėpavimo higienos, apsaugote aplinkinius žmones nuo virusų, sukeliančių tokias ligas kaip peršalimas, gripas ir COVID-19.
- Jei blogai jaučiatės, likite namuose. Jei karščiuojate, kosite ir sunku kvėpuoti, kreipkitės į gydytoją. Laikykitės vietinės sveikatos tarnybos nurodymų.
- *Kodėl?* Nacionalinės ir vietos valdžios institucijos turės naujausią informaciją apie situaciją jūsų rajone. Iš anksto paskambinę savo sveikatos priežiūros paslaugų teikėjui būsite greitai nukreipti į reikiamą gydymo įstaigą. Tai taip pat apsaugos jus ir padės išvengti virusų bei kitų infekcijų plitimo.
- Neišmeskite naujausių COVID-19 interneto prieigos taškų (miestuose ar vietose, kur plinta COVID-19). Jei įmanoma, venkite kelionių į vietas, kuriose yra išplitęs COVID-19, ypač jei esate vyresnio amžiaus ar sergate diabetu, širdies ar plaučių ligomis.
- *Kodėl?* Turite didesnę galimybę užsikrėsti COVID-19.

Kam gresia sunki liga?

Kol vis dar aiškinamasi, kaip COVID-2019 veikia žmones, vyresnio amžiaus asmenys ir turintieji kitų sveikatos sutrikimų (pvz., padidėjusį kraujospūdį, širdies ligų, plaučių ligų, vėžį ar diabetą) suserga sunkiau nei kiti.

Ar yra vakcina, vaistų ar gydymas nuo COVID-19?

Dar ne. Iki šiol nėra vakcinų ir jokio specifinio antivirusinio vaisto, skirto užkirsti kelią ar gydyti COVID-2019. Tačiau susirgusieji turėtų būti prižiūrimi, kad palengvėtų simptomai. Žmonės,

sergantys sunkia liga, turi būti hospitalizuoti. Dauguma pacientų pasveiksta palaikomosios priežiūros dėka.

Atliekami galimų vakcinų ir kai kurių specifinių vaistų klinikiniai tyrimai. PSO koordinuoja vakcinų ir vaistų, skirtų COVID-19 prevencijai ir gydymui, kūrimą.

Veiksmingiausi būdai apsisaugoti nuo COVID-19 yra dažnai plauti ar dezinfekuoti rankas, kosint prisidengti alkūne ar servetėle ir laikytis ne mažesnio kaip 1 metro atstumo nuo žmonių.

Ar COVID-19 yra tas pats, kas SARS?

Ne. Virusas, sukeliantis COVID-19, ir virusas, sukėlęs sunkaus ūminio kvėpavimo sindromo (SARS) protrūkį 2003 m., yra genetiškai susiję, tačiau jų sukeltos ligos yra gana skirtingos.

SARS buvo mirtingesnis, bet daug mažiau užkrečiamas nei COVID-19. Nuo 2003 m. niekur pasaulyje nekilo SARS protrūkių.

Kiek laiko trunka COVID-19 inkubacinis periodas?

Inkubacinis laikotarpis – tai laikas nuo užsikrėtimo iki ligos simptomų pradžios. Daugiausia COVID-19 inkubacinio laikotarpio įverčių yra nuo 1–14 dienų, dažniausiai jis trunka apie penkis dienas.

Ar žmonės gali užsikrėsti COVID-19 nuo gyvūninės kilmės šaltinių?

Koronavirusai yra didelė virusų šeima, paplitusi tarp gyvūnų. Kartais žmonės užsikrečia šiais virusais, kurie vėliau gali plisti kitiems žmonėms. Pavyzdžiui, SARS-CoV buvo susijęs su katėmis, o MERS-CoV perduodami kupranugariais. Galimi COVID-19 šaltiniai gyvūnams dar nepatvirtinti.

Norėdami apsisaugoti, pavyzdžiui, lankydamiesi gyvū gyvūnų turguose, venkite tiesioginio kontakto su gyvūnais ir paviršiais, kurių liečia gyvūnai. Visada užtikrinkite gerą maisto saugos praktiką. Su neapdorota mėsa, pienu elkitės atsargiai, kad jie neužterštų termiškai neapdorotų maisto produktų, nevalgykite žalių ar nepakankamai paruoštų gyvūninės kilmės produktų.

Ar galiu užsikrėsti COVID-19 nuo savo augintinio?

Nors iki šiol Honkonge buvo užfiksuotas vienas užsikrėtęs šuo, kol kas nėra duomenų, kad šuo, katė ar koks nors augintinis galėtų perduoti COVID-19. COVID-19 daugiausia plinta per lašelius, pasklidusius į aplinką užkrėstiems žmonėms kosint, čiaudint ar kalbant. Norėdami apsisaugoti, dažnai ir kruopščiai plaukime rankas.

Kiek laiko virusas išgyvena ant paviršių?

Tiksliai nežinoma, kiek laiko virusas, sukeliantis COVID-19, išgyvena ant paviršių, tačiau atrodo, kad jis elgiasi kaip ir kiti koronavirusai. Tyrimai rodo, kad koronavirusai gali išlikti ant paviršių nuo kelių valandų iki kelių dienų. Tai priklauso nuo esamų sąlygų, pavyzdžiui nuo paviršiaus tipo, aplinkos temperatūros ar drėgmės.

Jei manote, kad paviršius gali būti užkrėstas, nuvalykite jį paprasta dezinfekavimo priemone, kad sunaikintumėte virusą ir apsaugotumėte save ir kitus. Nusiplaukite rankas su muilu ir vandeniu ar dezinfekuokite rankas alkoholio pagrindu pagamintomis dezinfekavimo priemonėmis. Venkite rankomis liesti akis, burną ar nosį.

Ar saugu gauti pakuotę iš vietovės, kur buvo pranešta apie COVID-19?

Taip. Tikimybė, kad užkrėstas asmuo užkrės komercines prekes, yra maža. Rizika užsikrėsti virusu, kuris sukelia COVID-19, nuo gautos pakuotės, kuri buvo paveikta skirtingų sąlygų bei temperatūros, taip pat yra maža.

Parengta pagal: <https://www.who.int/news-room/q-a-detail/q-a-coronaviruses>